

TER EEUWIGE GEDACHTENISSE
VAN DE EDELEN VROMEN MANHAFTE
SEEHELT JOAN VAN AMSTEL
SEEKAPITEYN ONDER TEDELE MOGENDE
COLLEGIE TER ADMIRALITEIT TOT
AMSTERDAM OVERLEDEN TOT SCHYNDEL
DEN 29 INDE HERFSTMAENT A^o 1669
(Opschrift grafzerk)

E N I G E N O T I T I E S O V E R J. VAN AMSTEL.

door P.Dr.Ed.LOFFELD C.S.Sp.

I.- EVEN VOORSTELLEN.-- JOANNES VAN AMSTEL, door pastoor Albert Strijbos gedoopt te Gemert, woensdag 12 december 1618, als 3e uit het gezin Hendrik van Amstel, glasmaker; huisschilder? (gedoopt te Gemert 8 febr. 1589) en Anneke van Griensven, dochter van de sekretaris van Schijndel.

Het gezin maakte deel uit van een in Gemert wijdvertakte familie, die via een stamvader, Adriaen van Amstel, waarschijnlijk oorspronkelijk afkomstig uit Weert, Noord-Limburg. (Zie "De Brabantse Leeuw", Jrg. 7, 1958, blz. 171 vv.).

Jan groeide op te Gemert tot zijn 14e - 15e jaar, samen met 3 broers en 4 zusjes. Hier moet hij zijn lager onderwijs genoten hebben. In die tijd was dit in handen van een kosterschoolmeester. In de kommanderij speelde het leren zich af in de "Vlaemse", of "Neder-Duytsche" of "dietsche" school, waarna de "Latijnsche School" kon volgen. Het lager onderwijs werd door de te Gemert regerende Teutonische Orde, conform het herderlijk schrijven van Bisschop Nicolaas Zoësius (7.6. 1618), zodanig bevorderd, dat volgens van den Elsen bijna alle Gemertenaren in de 17e eeuw konden lezen en schrijven. (Gesch. van de Lat. School te Gemert, 's-Bosch 1887, blz. 85-86; 2, nota 2; 116; 145). Vanzelfsprekend werd onderwezen in katholieke geest, daar het gebied vrij was van de plakkatens, met name die van de jaren 1589 en 1596.

Misschien is Jan daarna zelfs in de leer geweest op de "Latijnsche School" (niet gereserveerd voor priestier-kandi-

daten), die tijdens zijn verblijf in Gemert volop funktioneerde, onder Strijbos als eerste Rector (tot 1624) en daarna onder Pastoor Nicolaas Prinetus. Jans familie woonde op enige meters afstand van het rectoraat en de school. - Of zou hij in een witte kiel de verfkwast gehanteerd hebben, zoals zijn latere commandant Michiel de Ruyter als jongen "in een blauwgeruite kiel" aan het grote wiel draaide??

Het gezin verhuisde naar Schijndel, waarschijnlijk einde 1633, of in 1634, waar vader van Amstel toen een brouwerij erfde.

Niet lang daarna schijnt de jongeman Joan naar Amsterdam te zijn getrokken, waar zijn zeer vermogende peettante woonde: de weduwe Diver (Dieuwertje, Thiadildis) van Helmont, geboren Bicker. Zij was de weduwe van Jan van Helmont, oudoom van Jan, bewindhebber van de Oost-Indische Compagnie. Haar vader was een van de oprichters van de "Compagnie van Verre". Zij was de zus van de befaamde Amsterdamse burgemeester Andries Bicker en tante van Wendela Bicker, de echtgenote van de Raadspensionaris Johan de Witt (die in 1662 het verdrag tussen Gemert en de Staten Generaal ondertekende). - Mevr. van Helmont-Bicker had twee zonen, Gerard en Jean, beiden doctor en schepen van Amsterdam.

Gezien de doopverhouding van deze dame tot haar neefje Jan, en gezien haar relaties met regenten- en marine-kringen, is het vermoeden gewettigd dat zij haar petekind heeft willen "lanceren". Zij is dan hierin geslaagd.

In december 1653 duikt Jan op als luitenant te water (35 j.oud), bij de begrafenis van Jan van Galen, die als kommandant was gesneuveld in de zeeslag bij Livorno. - In 1658 was hij kommandant van het oorlogsschip "Hilversum". Sindsdien vocht hij voor de vrijheid van Amsterdam; in 1659 tegen Zweden, als bevelhebber van "De Provinciën" (40 stuks geschut, 190 koppen); in 1665-1666 tegen Engeland, als kapitein van "De Vrijheid" (60 kanonnen), waarna als kommandant van het schip "Tijdverdrijf" (tocht naar Chatham, juni 1667) - In 1668 ging hij, meent men, na een verwonding in Schijndel wonen, waar hij zondag 29 september 1669 stierf (op het feest van Sinte Michiel!), enige maanden voor zijn 51e verjaardag.

Hij had kort tevoren zijn testament gemaakt, waarin hij aan vijf van zijn Gemertse broers en zusters ieder 3000 gul-

den vermaakte. Hij was toen sinds kort (29 jan. 1667) de echtgenoot van zijn 24-jarige achternicht Anna Boxhoorn (Vice-Admiraal C. Tromp was getuige bij het huwelijk), na eerder getrouwd te zijn geweest (9 nov. 1661) met de intussen overleden Cornelia van Schagen. Beide huwelijken werden in een protestantse kerk ingezegend, zoals Jan ook zijn laatste rustplaats vond in de, toen protestantse, kerk van Schijndel. Hij liet geen kinderen na.

II. - WAAROM GEMERT NOOIT GEMOED WERD IN DE BEWAARDE DOKUMENTEN ? --

1. Er zijn er maar weinig (huwelijksakten, testamenten, enige andere....)

2. Jans naaste familie woonde sinds zijn jeugd in Schijndel en had daar bezittingen; de goederen waren in Gemert verkocht.

3. In die tijd had het protestantisme in het Noorden de wind mee, en die wind heeft ook Jan in de zeilen geblazen. Hij klom op, mede dank zij de regenten en regeerders, die militante protestanten waren. In dit opzicht stond de Kommanderij Gemert in een kwade geur: tijdens de opkomst van Jan van Amstel, en wel in de jaren 1648 tot 1662, toen overal in het "donkere Zuiden" werd opgetreden tegen de Katholieken, lag Gemert uitgerekend in conflict (op politieke en godsdienstige gronden) met de Hoogmogenden van Den Haag, die de Gemertse "Ridder-monniken" als religieuze fanatiekelingen beschouwden. Jans carrière zou er mee gediend zijn als hij zich wat van zijn eigengereide "paapse" geboorteplaats en van zijn oorspronkelijk geloof distantieerde (ondanks zijn Heerroom, Gerard van Amstel, in Geffen!). Deze veronderstelling lijkt mij niet uit de lucht gegrepen. - Hoe dan ook, een en ander (zijn milieu en zijn broodheren) kan zijn overgang tot het protestantisme bevorderd hebben, wat een nieuwe persoonlijke geloofsovertuiging niet uitsluit.

III. - WAAROM ZIJN NAGEDACHTENIS IN SCHIJNDEL BEWAARD BLEEF, NIET IN GEMERT?

Zie onder II. - In Schijndel werd bovendien zijn naam in een grafsteen gehouwen (Houwt Syn Naem op eeuwigh mermer!), met een grafschrift van Joost van den Vondel (een

van zijn drie grafgedichten die op de betreffende steen zelf bewaard bleven): de Amsterdamse dichter heeft dit klaarblijkelijk willen doen, ter wille van Jans reputatie, en van zijn vele relaties. Zijn tweede vrouw, Anna van Boxhoorn, was een nichtje van Margaretha van Raephorst, in 1667 hertrouwd met de vice-admiraal Cornelis Tromp.

Daar komt bij, dat einde vorige eeuw de Schijndelse burgemeester P. Verhagen zich ijverig voor de zaak heeft ingezet; na hem: de nog levende gemeentesambtenaar A. van Bokhoven. Eerstgenoemde was eerder wat propagandistisch ingesteld. ("Als Jan van Amstel geboren is, is hij in Schijndel geboren!") laatstgenoemde zocht en zoekt naarstig naar echte geschiedenis-bronnen.

Het zo juist bedoelde "ziekte-proces" begon al, toen kort na ^{van} Amstels dood het grafschrift van Vondel op de steen moest worden aangebracht. "Men" meende dat Vondels gaaf gedicht hier en daar onvolledig of dubbelzinnig was: een verminkte tekst werd in de steen gebeiteld, "waardoor weliswaar Van Amstels blazoën gesmukt werd, echter dat van Vondel besmet met een hiaat en een gemeenplaats", schrijft de Schijndelse professor L.C. Michels (De Nieuwe Taalgids", Jrg. 47, 1954, blz. 217. - En wie is verantwoordelijk voor het inbeiteln van het gefaasde wapen der oude van Amstels? In zover bekend, heeft Jan zich nooit op die verwantschap beroepen.

Ik wilde er ook op wijzen, dat de V.V.V. -mentaliteit rondwaarde in de feestzitting, die op 21 oktober 1969 werd gehouden in het Schijndelse gemeentehuis, bij gelegenheid van de herdenking (3 eeuwen) van van Amstels dood. Niet alleen liet de Rijksarchivaris in Noord-Brabant, Dr. Pirenne, zich ontvallen dat van Amstel in Schijndel geboren was (hij kan dit gelezen hebben op het monument van 1897), maar op de officiële uitnodiging kon men ook lezen dat de zeeheld "in Schijndel getogen en gestorven" was. Had het feestelijk karakter van deze zitting mij niet geremd, dan had ik de vraag gesteld of de zeekapitein soms niet geboren was: vóór het woord "getogen" komt taalkundig het woord "geboren". En wat dat "getogen" betreft: van Amstel was al getogen toen hij in Schijndel kwam, waar hij bovendien, volgens het zeer oude volksverhaal, als jongeman maar kort gewoond moet hebben (als men wil: hij werd dan verder opgevoed in Amsterdam).

Dit neemt niet weg, dat wij het ten zeerste toejuichen dat de zeeheld eindelijk in Schijndel de glorie heeft gevonden die hem toekomt (in Gemert wijdde men hem alleen een straatnaam). In "De Zwaan" aan de markt van Schijndel kon men zelfs "Jan van Amstel" - gerechten bestellen(ik meen dat het een speciaal soort roggebrood was).

IV - HOE VAN AMSTELS GEBORTEPLAATS ONTDEKT WERD. --

Begin 1953 had genoemde Heer van Bokhoven in Schijndel meerdere gesprekken met de Heer Drs. Joep Corstens uit Gemert, toen gemeenteambtenaar in Schijndel. Het zat van Bokhoven dwars, dat men nergens in dat dorp, noch in de naburige parochies een geboorteregister vond met Jans naam erin. Hij zei tegen Corstens dat wèl bekend was vanwaar Jans vader geboortig was: van Gemert. Bij Joep ging toen een lichtje branden. - Hij deelde mij, toen sinds 1931 in Gemert wonend, zijn vermoeden mee: zou die beroemdheid soms in Gemert.....? Daar ik 6 jaren lang intensief historisch contact had gehad met Pastoor Lambert Poell (overl. 7.1.1937) en vrije toegang tot zijn archiefkluis, wist ik dat daar de oude doop-, trouwen overlijdensregisters opgeborgen waren (Poell had ze bij het begin van zijn pastoraat -1915 - op de pastoriezolder in een mand gevonden, meen ik me te herinneren). Ik ben ze gaan halen, te meer omdat van Bokhoven gezegd had: "Als die pater Loffeld bewijst dat Jan van Amstel in Gemert geboren is, trakteer ik voor 20 gulden! "

We maakten er een collegiaal werk van: ten huize van de gemeente-sekretaris, Jac.v.d.Broek, namen we de registers ter hand: de een, meen ik, het kleine doopregister van 1586 tot 1590; de ander dat van 1625 tot 1639; Joep Corstens dat van 1609 tot 1625. Deze laatste stootte al gauw op 12 december 1618: vertaald uit 't Latijn: "Ik heb gedoopt Joannes, zoon van Henricus Henricus'zoon Petrus'zoon van Amstel en van Anna, dochter van Petrus van Griensven...." - De voornamen van genoemde vader, grootvader en overgrootvader waren al bekend in Schijndel; het klopte precies. Bovendien werd in het Gemerts register in dit geval ook de familienaam genoemd (wat zeer dikwijls niet gebeurde). Daar kwam nog bij, dat we, al verder bladerend, nog zeven broers en zusters vonden (van 1615 tot 1632); vijf ervan waren al bekend uit het Testament

van Jan; ook deze werden volledig aangeduid. Ten slotte gaf het ondertrouw-register op 13 oktober 1613 aan: "Zijn in ondertrouw gegaan Henricus Henricuszoon van Amstel en Anna dochter van Peter Willemszoon van Griensven" (later bijgeschreven: "tot Schijndel"). - Ik twijfel er nog steeds een beetje aan, of hier ondertrouw of trouw bedoeld is: het Schijndelse trouwregister heeft als huwelijksdatum: 13 november 1613.

We hadden de bewijzen. Na afspraak toog het driemanschap op 9 maart 1953 naar het gemeentehuis van Schijndel, waar van Bokhoven ons opwachtte. Om zeker te spelen waren we zo vrij geweest het origineel doopregister mee te nemen (thans in het Bisschoppelijk Archief te 's-Bosch). Van Bokhoven, zwevend tussen teleurstelling en voldoening, zwichtte voor de evidentie. Hij nam ons mee naar "De Zwaan", waarheen ten overvloede nog de Schijndelse Witheer van Liempd werd genodigd; ook deze kon niet anders dan instemmen. Waarna "het etentje" volgde. De waardin zong bij deze gelegenheid (voor het laatst?):

"Op 't feest van heden willen wij tonen
Dat wij zijn van Amstels zonen:
Een zeeheld die op Schijndels grond
Aanschouwde het eerste levenslicht...."

Dat ook de Schijndelse leerkrachten "de nederlaag" toegaven, bleek mij toen ik later, eens in het dorp rondwandlend, op straat aan een schooljongen vroeg waar het monument van Amstel stond. Hij wees het mij, waarop ik vroeg: "Waar is die zeeheld eigenlijk geboren?" - De jongen antwoordde zonder nadenken: "In Gemert meneer". - Van Liempd had de vondst bekend gemaakt in "De Schijndelse Krant" van 24 april 1953; het lang gezochte gegeven vond zijn weg in de Amstel-literatuur.

Zo is het gekomen en niet anders. Dit zij een kleine aanvulling van het verhaal van A. van Bokhoven, in "De Brabantse Leeuw", Jrg. 7, 1958, blz. 174-176.

V. - HET GEMERTS "ADRES" VAN JAN VAN AMSTEL.

Sindsdien zocht ik ook naar het eerste "adres" van de jonge familie van Amstel-van Griensven. Het perceel is bij de huidige stad van het archief-onderzoek niet (nog niet)

precies aan te geven. Zoals men in het jaar 2300 een huis niet meer exact zal kunnen localiseren aan de hand van een volkse aanduiding uit 1970: b.v. "het huis van Jansen staat tussen dat van Notaris Penders en van de Heer Ypenburg."

Maar toch kunnen we het bedoelde perceel zeer benaderend aanduiden. - In maart 1587 kocht de Heer van Gemert, Hendrik van Ruijsschenberg, een behuizing als schoolgebouw en rectorswoning (v.d.Elsen, Gesch.v.d.Lat.School, blz. 315). Op deze plaats bleef de school gevestigd tot de overhuizing naar het (thans afgebrande) nieuwe gebouw bij de Gerarduskerk. Het perceel lag dus aan de rechterkant (vanuit Gemertcentrum) van de straat "'t Hoekje", sinds 1931 de "Ruijschenbergstraat". - "Het was", schrijft de toenmalige pastoor-Rector, Albert Strijbos, "een huis en schuur, tuin en boomgaard tussen de grachten, groot samen met de gracht 81 roeden". (v.d.Elsen, blz. 283). - Wat later schreef Philips Baron van Leeftael over "eene schoone...schoole, met schaliën dack gedeckt ende met grachten omwatert". (Uitg. Provinciaal Genootschap, 's-Bosch, 1918, II, blz. 61).

Vanuit deze schoolgracht liep een tijd vóór het einde van de 16e eeuw (toen de school er nog niet was) een afwateringssloot, via een kuil uitmondend in "de Rups" (Rips): zo noemt men nu nog de "Molenbroekse loop", een zijstroompje van de eigenlijke Rips: ergens vanuit de Groeskuilenomgeving lopend via de Molenbroekbuurt naar begin Molenstraat - Haageijk - achter langs de gasthuistuin - kruisend de Ruijschenbergstraat - uitmondend in de Rips einde Haag. - Of genoemde afwateringssloot schoolgracht-Molenbroekse loop de huidige Ruijsschenbergstraat kruiste, of aan de rechterzijde van die straat bleef, is niet duidelijk.

Wel is zeker, dat voor het Gemerts Schepencollege anno 1598 een geding werd aangespannen door de pastoor-rector: vanwege wateroverlast in de school wilde hij de sloot kenkelijk opnieuw laten graven. (Rijksarchief 's-Bosch, voorl. inventaris n. 111, blz. 216^b - 218^b). Uit het protocol (verslag) van de zitting der "Schepenbank" blijkt, dat 14 beëdigde verklaringen werden afgenomen, ten bewijze dat er ten tijde van de sloot geen wateroverlast was. - Uit die verklaringen blijkt: 1. Dat aan weerszijden van die vroegere sloot, vóór 1598, huizen lagen: waarvan één van "mr. peeter gelaesmaker",

meester Peter, glasmaker, glasschrijver, (huisschilder?) ; van den Elsen (blz.123) tekent hierbij later in zijn boek (archieff Lat.School) terecht met de hand aan: van Amstel . 2. Een getuigenis van korter vóór 1598 spreekt over een daar wonende "Henrick gelaesmeekers" , wiens zwager Thomas heette: dit was Hendrik van Amstel, grootvader van de zeeheld: zijn zoon Hendrik (vader van Jan) werd daar geboren in 1589 (Doopboek Gemert).

We hebben dus, dat de Amstel-familie vlak bij de Lattijnse School woonde, iets dichterbij de richting Haag, ongeveer ter plaatse van de huidige Raymakersfabriek, of achter het Gasthuis, of misschien waar thans de v.d.Ackerfabriek staat of het huis van Ypenburg. In dezelfde richting wijzen de Gemertse burgemeestersrekeningen over troepen-inkwartiering anno 1603, 1604 en 1620 (Gemeente-Archief Gemert); op 23.12.1603 en 18.1.1604 woonden daar (en hadden inkwartiering) de Rector van de Lat. School en "Hanrick Peeters van Amstel" (grootvader van Jan); ze waren ongeveer burens. Daar woonde toen ook Jonkheer Tobias van Eynatten, wiens stiefvader, Frans Schenckels Jasperszoon, het gebouw tussen de grachten had verkocht ter vestiging van de nieuwe school. - Ook hadden in augustus 1620 (toen Jan van Amstel nog geen 2 jaar was) ruiters van Breda en Berghe "geloseert" in die straat, o.a. wéér bij Hendrik van Amstel en Tobias van Eynatten.

Nadere onderzoekingen zouden kunnen leiden tot de kennis van de juiste plaats van het Amstelhuis; en tot het plaatsen van een of ander monument ??

VI. - HET GESLACHT VAN AMSTEL.--

Hierover heb ik wel wat gegevens verzameld, met name over de vraag of de "Gemertse" tak, via Guyk (?) afstamt van de beroemde Amsterdamse van Amstels. - In "De Brabantse Leeuw" schreef later E.van Opzeeland erover (Jrg.8,1959, 61-62). Mogelijk zijn er daarna nog meer publikaties verschenen.

Over de totale Gemertse familie is meer bekend (zie b.v."De Brab.Leeuw", Jrg.7,1958, 171-174). - In de gezamenlijke parochieregisters van Gemert tussen 1610-1641 trof ik de naam "van Amstel" 53 maal aan: echter geen ene maal

in het doopregister 1653-1661, noch in het ondertrouwregister 1639-1653, in het trouwregister 1639-1653 en 1653-1661.- In het "doodboek" 1652-1677 trof ik alleen nog: "Joncker Goort van Amstel", overleden (begraven) 28 mei 1660: hij was de zoon (Goyard) van Jans oud-oom Adriaen van Amstel (schepen van Gemert tot 1603), en van Elisabeth van Lankveld (die tot een Gemertse familie van "Jonkers" behoorde, onder wie Joris van Lankveld, die zich als literator "Macropedius" noemde, overleden 1558).

VII - DE PERSOON VAN JAN VAN AMSTEL

Een goed tiental jaren geleden werd in het Rotterdams museum Boymans-van Beuningen een portretgroep tot klaarheid gebracht door de Heer H.F.Wijnman (Bulletin van dit museum, Deel X, Rotterdam 1959, 97-109). Het tot dantoe raadselachtige doek bleek het portret te dragen van Jan van Amstel met zijn tweede vrouw Anna van Boxhoorn, kort na Jans dood geschilderd door Abraham van den Tempel (overleden Amsterdam 4 oct. 1672.

Links zit Jan van Amstel, "in de rijke kledij van een zee-officier met kommandostaf, rechts de vrouw, beiden gezeten in een voorhal met balustrade; een negerbediende biedt Oosters fruit aan in een gedreven schaal, terwijl men op de achtergrond rechts de zee met zeeschepen ziet", aldus Wijnman. Dit schilderstuk, levensgroot gefotografeerd, stond opgesteld in de Raadzaal van Schijndel tijdens de vermelde zitting van 21 oktober 1969.

Wijnman schrijft verder (blz.105): "het wilskrachtige voorkomen van de zeeheld in zijn rijke doch niet overdadige kledij maakt een bijzonder imposante indruk...."

Het karakter van de kapitein komt echter het meest tot uitdrukking in zijn eigen woorden. - Met een portret van Jan (dat toch de echte van Amstel schijnt weer te geven, ondanks vroegere kritiek) publiceerde niemand minder dan A.van Sasse van Ysselt in "Taxandria" van 1895 (blz.279 vv.) een Scheepsjournaal, lopend van donderdag 11 juni tot zondag 14 juni 1665, en een begeleidende brief van Jan van Amstel, geschreven "in Texel op den 20 Juny in 't Landtschip de Vrijheydt, waerop commandeert Capiteyn van Amstel".

Het gaat hier over de zeeslag tegenover de Engelse kustplaats Lowestoft, door de Hollandse vloot verloren) juni 1665, niet te verwisselen met de gewonnen 4-daagse zeeslag

van 11 tot 14 juni 1666, waaraan van Amstel ook deelnam). - Van Amstels schip lag na afloop voor Texel, met "115 schooten door onze zeylen." - Zes doden en 18 gewonden. - "Godt heeft ons bewaert en ons schip is oudt en spintert niet. Wij hebben 9000 pont kruyt verschooten..."

Maar van Amstel gaat ook in op de oorzaken van de nederlaag; Hij had zich pas teruggetrokken toen de "schelmen" gevluht waren en hij met 4 á 5 schepen (onder welke dat van vice-admiraal C. Tromp) tegenover de hele Engelse vloot stond. Wie die schelmen waren zou wel bekend worden: "daer zijnder al een deel bij de kop ghevat...daer men, so ick hoop, een galgh mede sal vercierem..."

En dan toont ten slotte de rechtgeaarde zeesoldaat van de Amsterdamse Admiraliteit, dat het vuur niet geblust is: "Doch ick hoop als onse vloot weer klaer is, dat het heel anders sal gaan: als er een deel Capiteyns opgehangen zijn, dat wij dan weer met een frisse moedt daarop sullen toegaen."

Dit deed de ruige kapitein dan in de volgende zeeslagen, vooral die van juni 1666, onder de Ruijter en Tromp. Ook de glorieuze tocht naar Chatham, juni 1667, eveneens onder de Ruijter, maakte hij actief mee, nu op een schip de "Tijdverdrijf" (64 st.geschut). Dit was zijn laatste expeditie: de maand daarop werd de vrede met Engeland getekend.

In 1668 maakt hij zich weer op, om met zijn schip een opdracht uit te voeren: hij schijnt echter gewond geraakt te zijn. Daarna volgde de dood in Schijndel 29 sept. 1669.

Geen wonder dat de Ned. Marine een Fregat naar Jan van Amstel noemde (in de vaart 1950-1967).

VIII - BRONNEN EN LITERATUUR

In 't kort zij aangegeven van waar uit ik het bovenstaande heb samengesteld. - Wat vele gegevens betreft steun ik op eigen onderzoekingen in het Rijksarchief te 's-Bosch en het Gemeente-archief van Gemert, tevens op de studie van A.J.L. van Bokhoven te Schijndel. - Verder op mededelingen, gedaan door schrijvers over de geschiedenis van Gemert, voornamelijk G. van den Elsen (Gesch. v. d. Lat. School, exemplaar van het schoolarchief met na de publikatie door v. d. E. bijgeschreven notities; verder bv. ook zijn "Lezing over beurzestichtingen", overdruk uit Handelingen van het Prov. Genoot-

schap van K.en W.in Noord-Brabant, 1891-1893, '-Herogen- . bosch, Gebr.Muller 1894, 76 blz.). Dan waren er nog de geschiedschrijvers betreffende de marine-activiteiten in de 17e eeuw. - Ik had ook contacten met het Algemeen Rijksarchief, met het Bureau Maritieme Historie van het Ministerie van Marine, met het Centraal Bureau voor Genealogie en het Museum Boymans-van Beuningen. - Ten slotte zijn er de recente publicaties van H.F.Wijnman, L.C.M^Ichels, Drs.F.J.M. van de Ven en Frater Floridus (P.E.van Oirschot).

IX - B E S L U I T.

Het was niet mijn bedoeling veel nieuwe dingen te zeggen: ik wilde alleen de lezers van "Gemerts Heem" informeren. Wellicht kunnen de van Amstel-kenners er tòch iets mee doen: voor hun kritiek houd ik me overigens ten zeerste aanbevolen.

Mag ik deze presentatie van de Gemerts-Schijndelse zeeheld resumeren ? :

- Geboren en getogen in Gemert.
- Speciaal met Schijndel verbonden vanwege zijn naaste familie.
- In Amsterdam opgekomen.
- Op zee groot geworden.
- In Schijndel gestorven en verheerlijkt.

"DE GAARSHOF", BAARLE-NASSAU

P.Dr.Ed.LOFFELD C.S.Sp.

1 december 1970

Sintre Klos z'n weefke.

Nu ik op 8 december bezig ben iets voor Gemerts Heem te schrijven, vraag ik de aandacht voor Sintre Klos z'n weefke. Wellicht heeft dit iets te maken met het feest van Maria Onbevlekt Ontvangen, maar toch is in de vorm geen verband te vinden. Op 8 december was het namelijk in sommige gezinnen in Bakel en Gemert gebruikelijk, dat de kinderen naar de grootouders of naar oudooms en oudtantes gingen, om "de klomp uit te halen", dus om het Sinterklaasfeest nog eens over te doen, waarbij de goedgeefsheid werd toegeschreven aan Sintre Klos z'n weefke, zoals wij als kinderen dat te horen kregen. Was dit feest in ruime kring Bekend ?

M.A. van der Wijst.